

دامپزشکی لرستان و امنیت زیستی در مقابله با بیماری سل

جهانبخش پروانه^{۱*}، مصطفی زبردست^۱، سهراب ساکی^۱

۱- اداره کل دامپزشکی استان لرستان

Nasr85helia@yahoo.com

چکیده:

توبرکلوزیس (سل) یک بیماری میکروبی و مشترک بین انسان و دام (زئونوز) می‌باشد. عامل این بیماری مایکوباکتریوم بوده و با توجه به خاص بودن شرایط حضور باکتری به صورت داخل سلولی بودن، مبارزه علیه آن سخت و دشوار است. دامپزشکی لرستان بر اساس وظیفه سازمانی نسبت به این بیماری در دو مقوله مراقبت فعال و غیر فعال حوزه عمل دارد. در این زمینه عملیات تست سل در تمام واحد های گاو شیری صنعتی و همینطور روستاها انجام می‌شود. میزان تست سل در ۳ سال ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب: ۹۳۷۰، ۱۴۷۸۵ و ۱۱۸۷۱ مورد می باشد. در موضوع مراقبت غیرفعال آمار کشتارگاهی حاکی از ضبط لاشه های کشتارگاهی مبتلا به سل بوده که به صورت غیر رکتور و در حین بازرسی بهداشتی لاشه ها در کشتارگاه مشخص می شوند. این آمار در سال متفاوت بوده و به ترتیب ۱۸، ۱۴ و ۳۰ بوده است.

کلمات کلیدی:

امنیت زیستی، سل، دامپزشکی، لرستان، تست سل، گاو شیری

مقدمه

سل یکی از مهمترین بیماری های عفونی و مشترک بین انسان و دام است که در اکثر نقاط دنیا شایع می‌باشد. دانشمندان قدمت بیماری سل را به اندازه حیات بشریت می دانند. در بین اجساد مومیایی شده مصری متعلق به ۳۰۰۰ سال قبل آثاری از بیماری سل شناسایی شده است. اغلب پیشرفت بیماری کند بوده و شکل مزمن دارد و می تواند تقریباً تمام اندام های بدن را درگیر نماید. علیرغم وجود روش های مختلف درمانی هنوز هم مرگ و میر بسیاری در پی دارد و یکی از معضلات بهداشتی جامعه جهانی محسوب می شود. باکتری عامل این بیماری در گاو از گونه مایکوباکتریوم بوویس می باشد که نسبت به ضد عفونی کننده ها مقاومت نسبتاً بالایی داشته و در محل های مرطوب و تاریک می تواند مدت ها زنده باقی بماند. این باکتری عمدتاً از طریق تنفس وارد بدن می شود ولی عامل بیماری می تواند از راه های گوارشی، مادر زادی، تماس جنسی و حتی از پوست آسیب دیده نیز انتقال یابد. گاهی اوقات ممکن است تغذیه گوساله با کلستروم آلوده سبب بیماری و یا واکنش های مثبت کاذب در گوساله ها شود. تشخیص بیماری از روی نشانه های بالینی در دام زنده مشکل است چون عمر اقتصادی دام نسبتاً کوتاه بوده و بیماری مزمن است. اغلب اوقات قبل از این که بیماری پیشرفت کافی کرده باشد و تغییری در سلامت ظاهری دام ایجاد شود، دام ذبح می شود. در مواردی که دام زنده بماند و پیشرفت بیماری محسوس باشد، نشانه هایی از قبیل لاغری، کاهش وزن، سرفه و کاهش مقدار شیر ملاحظه می‌شود. تنگی نفس و دیگر علائم

پنومونی با شدت خفیف نیز در ابتلای ریوی وجود دارد. در مراحل نهایی بیماری، لاغری مفرط و اختلال تنفسی حاد ممکن است اتفاق افتد. بعلاوه سل به اشکال رحمی ورم پستان سلی نیز ممکن است دیده شود. چون سرعت رشد باکتری بسیار کند است و اعلام نتیجه آن بیش از شش هفته طول می کشد، برای برنامه های مبارزه با بیماری سل که در سطح وسیعی از جمعیت انجام می شود، هنوز بهترین و رایج ترین روش استفاده از تست های ازدیاد حساسیت تاخیری است. اقدامات مدیریت قرنطینه ای و بهداشتی از جمله " اعمال اصول امنیت زیستی، پاکسازی و ضدعفونی محیط و محدود کردن تردد دامهای پر خطر و جوندگان " بهترین و موفق ترین روش ها ی پیشگیری از سل گاوی هستند. در برنامه کنترل سل گاوی کشور، در بخشی از دامداریهای کشور دامهای آلوده شناسایی و کشتار می شوند.

نتایج:

اداره کل دامپزشکی لرستان در مبارزه با بیماری سل، از مراقبت های فعال و غیر فعال استفاده می کند. مراقبت فعال شامل انجام تست سل است که این میزان در ۳ سال ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب: ۹۳۷۰، ۱۴۷۸۵ و ۱۱۸۷۱ مورد بوده است. در موضوع مراقبت غیرفعال آمار کشتارگاهی حاکی از ضبط لاشه های کشتارگاهی مبتلا به سل بوده که به صورت غیررکتور و در حین بازرسی بهداشتی لاشه ها در کشتارگاه مشخص می شوند. آمار ضبطی لاشه های غیر رکتور در سال متفاوت بوده و این آمار در نیمه دوم سال ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب ۱۸، ۱۴ و ۳۰ بوده است. قابل ذکر است که در کشتارگاه مشخصات صاحب و محل جمع اوری شده و سپس به صورت مراقبت فعال رفتار می گردد.

بحث و نتیجه گیری:

در جنگهای بیوتروریسم یکی از بیماریهایی که می تواند باعث زیان به طرف مقابل شود، استفاده از افشانه های مایکوباکتریوم سل گاوی است. عامل این بیماری در آزمایشگاه ها دستکاری می شود و آن را به حالتی تغییر می دهند که هم راحت تر منتقل شود و هم حدت بیماری بالاتری از خود نشان دهد. هر چند این باکتری در درجه اول باعث همه گیری در دام ها می شود اما اگر همه گیری در مقیاس بالا باشد می تواند باعث ایجاد بیماری ها سل در انسان ها شود. این بیماری طی حمله بیوتروریسم باعث هم مرگ دام ها و هم کاهش فرآورده های آنها می شود و در نتیجه طرف مقابل تحت فشارهای اقتصادی شدیدی قرار می گیرد. همچنین در صورت ابتلای انسان به این بیماری، باعث کاهش سلامتی و کاهش بازدهی در انسان ها و ایجاد هزینه های سنگین درمانی می شود. هر چند اخیراً حمله های بیوتروریسم بیشتر روی بیماری هایی تاکید می کند که باعث مرگ فراوان می شود، اما سل گاوی چون هم باعث ابتلا در دام و هم انسان می شود یک گزینه مناسب برای استفاده در حمله های بیوتروریسمی توسط تروریسم هاست.

از برنامه های خروج دام های آلوده از گله، رعایت مقررات بهداشتی و تغذیه گوساله های جایگزین با شیر عاری از میکروب سل برای کنترل بیماری سل گاوی در دام ها در زمان حمله بیوتروریسمی می توان استفاده کرد.

منابع

- جاوتز، ارنست (۱۳۸۲)، میکروب شناسی پزشکی، ترجمه: محمدکریم رحیمی، عمید اطهری، انتشارات آبیژ،

- دستورالعمل انجام تست سل و مقابله با بیماری سل (1402)، سازمان دامپزشکی کشور

- آمار و عملکرد ۳۰ ماهه دامپزشکی لرستان، روابط عمومی دامپزشکی استان لرستان

- پاک نژاد، رضا (۱۳۹۷)، سل گاوی و بیوتروریسم

- Levy, S. (2012), The Evolution of Tuberculosis Sharon / Vol. 62 No. 7 BioScience 629

- Bragazzi, N.L., Galluzzo, L., M. Martini, M. (2017), The history of tuberculosis: from the first historical records to the isolation of Koch's bacillus, J Prev Med Hyg. 58(1): E9-E12.

Lorestan veterinary medicine and biosecurity in dealing with tuberculosis

Jahanbakhsh Parvaneh^{1*}, Mostafa Zabardast¹, Sohrab Saki¹

¹Lorestan Provincial Veterinary Service, Khorramabad, Iran.

*Email: nasr85helia@yahoo.com

Abstract

Tuberculosis is a common microbial disease between humans and animals (zoonosis). Tuberculosis is caused by a bacterium called *Mycobacterium tuberculosis*. It is usually a chronic, debilitating disease; however, symptoms vary across species. Treatment relies on a prolonged course of a cocktail of antimicrobials and is often not attempted in animals, because of public health concerns. Lorestan veterinary medicine has two categories of active and passive care for this disease Based on the organizational task. In this context, tuberculosis testing is carried out in all industrial dairy cattle units as well as in villages. The single intradermal comparative tuberculin test (SICTT) used to bovine. On the day of the test the vet records the identity of the animal, measures the thickness of the skin in two places on the animal's neck, and then injects a small amount of bovine tuberculin in one area and avian tuberculin in the other. Tuberculin is a small amount of purified protein from the TB bacteria. Rate of test dairy cattle with SICTT in Lorestan province in 2020, 2021 and 2023 was 9370, 14785 and 11871 respectively. Prevalence of bovine tuberculosis in slaughter cows in Lorestan province in 2020, 2021 and 2023 (passive care), were 18, 14 and 30 respectively.

Key words: Biosecurity, veterinary medicine, tuberculosis, Lorestsn, dairy cattle